

Otte päätökseistä tehty valitsemien
se kuntakokouksessa Mänty-
harjussa, Salomon pitäjän seurak-
sa lokakuun 17 päivä 1903.

§ 1

Tämän kunnan Halmeniemen kylän (piirini)
perustetaan syksyllä vuonna 1904 ja pidetään
vaimessa siitä alkaen suomen kielinen pöytä ja
kyläille yhteinen ylempi kansakoulu, johon otetaan
mieheshuolinnon varsinainen opettaja sekä tyttöjen kii-
tämisen opettaja. Koulu sijaitetaan aluksi ohjelma-
työn piirustuksen mukaisessa ruokasäilytyskylä-
talon Halmeniemen kylässä.

Palkaksi sen opettaja, paita pyydettyä valtion apua,
kunnalta arvonoksi kaksi kuukautta ja kuiton joiden
kuukausi ja sama on myöskin suoraan palkki perustatu-
sena merkitty, ynnä seuraavat rikoksumat kaksi
aittaa, halkolaitteen, rukous, loppu, sauna ja
makasi, sen lisäksi polttoainetta ja öljyvalon luonnossa
0,5 km² muokattua pellomaa, suuri kaidun lemmällä
sekä rahassa kolmifatan, 300 f. markkaa.

Kiitämisen opettaja saapi paita pyydettyä valtion
apua, kunnalta sata 100 f. markkaa.

Samalla valtuutetaan kansakoulun opettaja G. A. G.
niminen kunnan puolesta hakemaan uusia opet-
tajan 800 markkaa varsinainen opettajan ja 50
markkaa kiitämisen opettajan palkkaamiseen.

§ 6

HALMENIEMEN KOULU 1904-1984

Päätöksestä tukemiseen valittu komitea G. Leppä.
ja tukelijat A. K. Lyyly.

Kuntakokouksen puolesta

G. A. G.

Tukemista ja aikaa: keuhut Mäntyhärjussa lokakuun
18 päivä 1903

A. K. Lyyly.

G. Leppä.

Saatesanat

Halmeniemien koulu on tehnyt työtä lasten ja nuorten tulevaisuuden hyväksi, mutta samalla se on ollut paikkakunnan aikuisväestön henkisten ja aineellistenkin pyrintöjen herättäjä ja tuki. Tarkasteltaessa koulun varhaisimpia vuosia voi todeta sen sektorin laaja-alaisuuden, mikä koululla on ollut paikkakunnan elämässä. Näinä vuosikymmeninä ihmiskunta on ollut todistamassa monenlaista tiedon vallankumousta. Tiedon kasvu on asettanut koulun uusien haasteiden eteen. Tänä päivänä tieden kylvösarka on jaettu hyvin moniin kylvöpalstoihin, koululaitos on eriytynyt voidakseen paremmin palvella yksilön ja yhteiskunnan tarpeita.

Tässä suuressa pellossa peruskoulun ala-asteella on tänään oma, perustavanlaatuisen palstansa, luku- ja kirjoitustaidon välittämisen ohessa loogisen ajattelun, henkisen vireyden herättelemisen, päämääränä lämmin, eheä, avoin mutta kriittinen kokonaispersoonallisuus, jonka valtaosa kansastamme haluaa tänäänkin rakentuvan kristillisille elämän arvoille.

28.10.1984

Jarmo Parkkinen

KOULUN PERUSTAMINEN

Vuonna 1870 perustettiin Mäntyharjun kirkonkylään kunnan ensimmäinen kansakoulu. Sen syntyvaiheet olivat sangen värikkäät. Tämän vasta-perustetun koulun johtokunnan esityksistä sai vuosisadan loppuun mennessä alkunsa viisi muuta koulua. Kuusi koulua olivat jo toiminnassa ennen koulupiirien muodostamista. Vuonna 1898 24 p:nä syyskuuta kunkokouksessa valittiin 10-jäseninen toimikunta, jonka tehtäväksi annettiin kunnan jakaminen kansakoulupiireihin. Toimikunta ehdotti v. 1900 kunnan jakamista 11 koulupiiriin, joista yksi oli Halmeniemien koulu-piiri. Kuntakokous hyväksyi suunnitelman 8.9.1900. Kaikkia tämä piirijako ei tyydydyttänyt vaan asiasta valitettiin kuvernöörille, joka kumosi kuntakokouksen päätöksen. Kunta puolestaan valitti senaattiin, mutta se ei tuottanut toivottua tulosta, vaan senaatti määräsi kuvernöörin ja tarkastajan lausuntojen mukaisesti kunnan jaettavaksi 15 koulupiiriin. Tämän perusteella suoritettiin uusi piirijako, joka tuli hyväksytyksi 28.7.1905. Tässä jaossa Halmeniemien koulupiiriin tulivat kuulumaan Halmeniemien ja Vanosen kylät, Lyytikälän kylästä n:o 1 ja 2 sekä Partsimaan kylästä n:o lta 4 Kokkosen ja Uutelan talot. Koulu on päätetty sijoittaa Halmeniemien kylään Kydön talon perintötilasta n:o 5 250 markan kauppahinnasta ostetulle 2 ha laajuiselle palstalle.

Piirijakoa koskevien kiistojen aikana olivat kunnan kuusi, 1800- luvulla perustettua koulua toiminnassa. Halmeniemien kylän koulupiiriläisistä ja opinhaluisista muutamat kävivät joko Kirkonkylän tai Valtolan vuonna 1889 perustetussa koulussa. Silloiset kulkuyhteydet huomioonottaen olivat matkat pitkiä ja vaikeita, eikä tuolloin suoritettu myöskään kyyditysavustuksia. Tämän johdosta herastuomari A.G. Vanonen ja muutamat muut kylän johtomiehet ovat anoneet koulun avaamista Halmeniemien koulupiiriin. Anomus hyväksyttiin kuntakokouksessa 17. lokakuuta 1903 ja päätettiin avata Halmeniemelle, järjestyksessä seitsemäntenä kouluna syksyllä 1904 ylempi kansakoulu "suomenkielisille pojille ja tytöille tästä alkaen voimassa pidettäväksi."

Kouluun päätettiin ottaa miespuolinen varsinainen opettaja sekä tyttöjen käsitöiden opettaja. Luonnollisesti tuohon mennessä ei ehditty laatia suunnitelmaa oman koulutalon saamiseksi, vaan koulu toimi alkuun vuokrahuoneissa Tipakan talossa ns. "Niitty-Tipakassa".

Ensimmäinen johtokunta, johon kuuluivat herastuomari A.G. Vanonen, kauppias Emil Paasonen, mv. A.K. Lyllys, mv. Daavid Kaikkonen, mv. Aatu Vanonen ja talollisen tytär Selma Lyllys, oli valtuutettu vuokrasopimuksen tekoon. Sopimus olikin varsin yksityiskohtainen sisältäen tiedot paitsi vuokra-ajasta myös tiloista ja kaikista asiaan kuuluvista etuisuuksista.

Oman koulutalon saamiseksi johtokunta lähestyi kirjeellä kuntakokousta. Asia käsiteltiin kuntakokouksessa 18. p:nä maaliskuuta 1905. Vaikka valtionavun saamisen ehdoksi oli asetettu oman koulutalon valmistuminen v. 1906, asia jätettiin seuraavaan kokoukseen, jolloin johtokunnan oli tuotava asiaa koskeva senaatin päätös. Johtokunta toimikin ripeästi. Seuraavassa kuntakokouksessa olivat esillä johtokunnan op. T.E. Soinilla teettämät koulutalon piirustukset asiaan liittyvällä senaatin päätöksellä vahvistettuna. Näiden piirustusten mukaan ei kuitenkaan taloa rakennettu. Uudet piirustukset teetettiin kouluvaliokunnan toimesta, mutta talosta olisi tullut liian suuri, mikäli nämä suunnitelmat olisi toteutettu.

Tämän jälkeen tehtävä annettiin rakennusmestari K. Karppisen suoritettavaksi, mutta vasta neljäs, arkkitehti Yrjö Sadeniemen laatima suunnitelma toteutettiin. Varsinaisen koulutalon lisäksi, joka sisälsi luokkahuoneen, käsityöluokan ja opettajan huoneet, suunnitellaan kuului ulkorakennus sekä erillinen sauna. Johtokunta oli pannut suunnitelman vireille vuoden alkupuolella ja lokakuun 21 p:nä 1905 kuntakokous hyväksyi Sadeniemen piirustukset. Samassa kokouksessa valittiin myös kolmimiehininen rakennustoimikunta, johon rakennusmestari Karppisen lisäksi kuuluivat kyläläiset herastuomari A.G. Vanonen sekä mv. A.K. Lyllys.

Tämä toimikunta sai tehtäväkseen tarjota koulurakennukset urakalla rakennettavaksi. Toimikunnalle lähetetyt urakkatarjoukset olivat kuntakokouksen käsittelyssä 20.1.1906. Kuntakokous hyväksyi savitaipalealaisen maanviljelijä-kauppias Matti Loisan tarjouksen. Rakennusten vastaanotto- ja tarkastustoimikuntaan valittiin rakennusmestari O. Linblum, mv. Kusti Kytö ja mv. Mattila. Senaatin asettama aika, valmis koulutalo v. 1906, kului uhkaavasti ja kun havaittiin, ettei koulu valmistu kyseisenä vuonna, niin haettiin lisää aikaa rakennuksen valmistumiselle. Koulutoimen ylihallitus ilmoittikin 30.10. päivätyyn kirjeen mukaan, että Kirkollisasiaain Toimituskunta on päätöksellään nähnyt hyväksi suostua johtokunnan anomukseen. Koulu saisi vielä toimia vuokrahuoneissa, eikä menettänyt valtionapuaan. Uusi takaraja oli syksy 1907.

Valmiin koulutalon tarkastuskertomus oli käsiteltävänä kuntakokouksessa 17 p:nä marraskuuta 1907. Kertomus oli kaikinpuolin myönteinen, mutta jotkut paikallaolijat lausuivat epäilyjensä rakennusten kelvollisuudesta. Tästä alkoi uusien tarkastusten ja pitkälistien erimielisyyksien vaihe urakoitsijan ja kunnan edustajien välillä. Kunta katsoi, ettei urakkasopimuksen ehtoja ollut täytetty. Varsinaisessa koulutalossa katsottiin olevan 22 virhettä tai puutetta. Erimielisyyksistä huolimatta koulutavarat muutettiin uuteen koulutaloon elokuun 30 päivään mennessä. Talo vihittiin käyttöön 1 p:nä syyskuuta 1907 vt. khra E.J. Cantell'in toimesta.

Koulurakennuksissa riitti korjaamista, jota suorittivat Tuomas Vitikainen ja hänen jälkeensä kylän puuseppä Juho Vainikka. Rakennukset otettiin valmiina vastaan 6.11.1909. Päärakennusta korjattiin aika-ajoin, se vuorattiin laudoilla, maalattiin, vuonna 1929 se sai uuden peltikatteen. Samana vuonna tarkastaja J. Petäjä kehotti johtokuntaa varaamaan rahaa opettajan huoneiden lattioiden tiivistystä ja täytelisäystä varten. Samaan asiaan puuttui aikoinaan tarkastaja A.K. Palomäki kehottaen johtokuntaa valvomaan, että opettajan ja kouluhuoneet laitetaan lämpimän pitäviksi. Koulu oli saanut sähköt v. 1951. Samalla se muuttui 2-opettajaiseksi, jolloin käsityöluokka muutettiin toiseksi luokahuoneeksi. Nyt alkoi tilanahtaus vaivata. Lisärakennuksen saaminen oli pakon sanelema. Talon lämpimän pitävyys ei talviaikaan ollut parasta laatua. Johtokunta toteaaakin 24.1.1958, lämpö luokahuoneissa huolellisen lämmityksen jälkeenkin on alle 11 astetta ja ehdottaa koulussa suoritettavaksi täydellisen peruskorjauksen, jolloin siihen laitettaisiin keskuslämmitys ja vesijohdot. Hanke oli pantu vireille. Vuonna 1960 todetaan kiinteistön kunnan edelleen huonontuneen ja johtokunta toivoo kokonaan uuden koulurakennuksen rakentamista mahdollisimman pian. Oppilastilastot ennakoivat tuollin koulun muuttumista 3-opettajaiseksi. Mikkeli-Kouvola maantien rakentamisen uskottiin myös lisäävän asutusta. Vuoden 1962 toive oli saada täydellinen, kaikki tarvittavat tilat käsittävä koulurakennus, jolloin kaikista entisistä rakennuksista voitaisiin luopua. Rakennuslupa saatiin v. 1964. Uuden koulurakennuksen tupaantulijaisjuhlaa vietettiin itsenäisyyspäivänä 1965. Uusi rakennus toi kaivatua lisätilaa. Kaksi luokahuonetta, kerhuhuoneen, jossa sittemmin sijaitsi piirikirjasto, yhdistetyn käsityö- ja voimisteluluokan, molempien opettajien, sekä keittäjä-vahtimestarin asunnot ym. tarvittavat tilat. Samana vuonna uusittiin myös opetusvälineistöä. Johtokunta

katsoi, että koulu tarvitsee niitä riittävästi, "onhan sen vaikutus-aluekin varsin laaja." Nykyisinkin koulun välineistöä on jatkuvasti uusittu ja kehitetty myönnettyjen varojen mukaisesti.

Oppilasmäärän kehitys näytti myönteiseltä. Laivolahden koulupiiri lakkautettiin vuonna 1964 ja yhdistettiin Halmeniemen piiriin. Oppilasmäärä kasvoi tuolloin 22 oppilaalla. Vuonna 1971 lakkautui v.1936 avattu Vanosen koulu. Näin koulupiirin laajetessa oppilasmäärä lisääntyi jälleen 16 oppilaalla. Vanosen kylä tuli jälleen liitetyksi Halmeniemen koulupiiriin, johon se oli kuulunutkin alun-alkaen.

Maaliskuun 23 :ntena 1972 päivätyin Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti Halmeniemen kansakoulu lakkautettiin 1.8.1974. Samalla siirryttiin peruskoulujärjestelmään. Koulun nimeksi tuli Halmeniemen peruskoulun ala-aste. Huolimatta lyhyestä historiastaan peruskoulu on läpikäynyt useampia muutoksia kuin edeltäjänsä kansakoulu 70-vuoden aikana. Ajan vaatima voimakas tietopainotteisuus on aika-ajoin uhannut jyrätä pehmeämmät persoonallisuuden kehittämiseen tähtäävät arvot. Tämän hetken korostuksena on oppilaan luovuus, aktivoituminen sekä kokonaispersoonallisuuden tasapainoinen kehitys. Viimeksi mainittu tasapainoinen persoonallisuus toteutuessaan on varmasti se kivijalka jolle on myöhemmin hyvä rakentaa.

JOHTOKUNTA - KOULUNEUVOSTO

Johtokunnan merkitystä arvioidessaan toteaa johtuneensa laajan tehtävän eteen. Varhaisimpina vuosina johtokunta oli se taustavoima, joka huolehti lähes kaikesta. Ensin se sai tehtäväkseen koulun käynnistämisen, opettajan valinnan, rakennettavan koulutalon suunnitelmat, koulun varustamisen, oppilashuollon. Jatkossa sen tuli valvoa, että kiinteistöt ja välineistöt pidettiin kunnossa ja niitä tarvittaessa täydennettiin. Pöytäkirjat kertovat esillä olleista hupaisiltakin tuntuvista asioista. "Päätettiin ostaa yhteen saaviin rautavanteet, sylkemiskielto päätettiin naulata seinille ja ostaa 2 kpl sylkylaatikkoa, sylkylaatikkojen tyhjentyästä ei voitu päättää."

Johtokunta palkkasi koulukeiton valmistajat, osti polttopuut, antoi koulun ja käymälöiden siivouksen "vähemmän vaativalle", huolehti nuohoojan palkkaamisesta, suoritti poikien käsityötarpeiden hankinnan, avustukset jne.. Yhteistyö johtokunnan ja opettajien välillä näyttää sujuneen rakentavassa hengessä. Yksi johtokuntaa useiden vuosien aikana paljon puhuttaneista asioista on ollut opettajan lehmän aidattu suvilaidun.

Koulun perustamisasiakirjan mukaan opettajan lehmällä on kantatalon karjassa lehmän kesälaidun, jonka sitoudumme ainaiseksi antamaan, niinkuin sanamuoto juhallisesti kuuluu. Opettaja ei ollut tähän tyytyväinen, koska laidun ei ollut aidattu vaan lehmä joutui väsyneenä ja nälkäisenä kulkemaan peninkulmamääriä tienvieriä, kuivia kangasmaita ja rahkasoiita - vielä usean pitäjän alueella. Johtokunta tuki opettajan valitusta rahallisen riittävän korvauksen saamiseksi, mutta kouluvaliokunta ja kunnanvaltuusto olivat toista mieltä ja siihen oli opettajan tyytyminen. Pientä erimielisyyttäkin on havaittavissa.

Viljelymaa oli alkuun kiperä kysymys. Mitä tarkoittaa Keisarillisen Senaatin asetuksen määräys "muokattua peltomaata." Opettaja vaati ojitusta, tarkastaja kehotti näin tekemään. Johtokunta päätti useaan otteeseen kysyä kuntakokouksen mielipidettä muokatusta peltomaasta, pari vuotta siinä kului ennen kuin vastaus saatiin. No, ojat kaivettiin 5 korttelia leveät ja 4 kyynärää syvät.

Eräs johtokuntaa suuresti työllistänyt asia on ollut erilaiset oppilasavustukset, vaatetus-, majoitus-, kyyditys- ja saattoavustukset. Näissä kysymyksissä huoltajien ja johtokunnanjäsenten näkemykset ovat joskus poikenneet toisistaan. Johtokunta piti viimeisen kokouksensa

18.6.1974, sen ansiokkaasta toiminnasta koulun hyväksi kertonee parhaiten johtokunnan jäsenten pitkäaikaisuus.

Peruskoulujärjestelmään siirryttäessä johtokunta lakkautui ja tilalle tuli kouluneuvosto. Kouluneuvoston koostumuksessa tuli olla etupäässä oppilaiden vanhempia. Kouluneuvostossa on kerrallaan 5 oppilaiden huoltajaa, opettajiston edustaja, 1 kunnanhallituksen edustaja ja sihteerinä koulunjohtaja.

Kouluneuvoston tehtävät ovat huomattavasti kapeammat kuin vanhan johtokunnan, keskittyen pääasiassa kodin ja koulun yhteistyön vaalimiseen. Tänä juhluvauonna kouluneuvoston kymmenvuotinen historia on päättymässä. Tilalle tulevat jälleen johtokunnat, joskin toisenlaisin tehtävin kuin vanhassa kansakoulussa.

Johtokunnan jäsenet 1904-74

	<u>Pi.</u>	<u>V.</u>
Eemil Paasonen	28 v.	41 v.
A.G. Vanonen		23 v.
A.K. Lyllys		alle 10 v.
Daavid Kaikkonen		23 v.
Aatu Vanonen		alle 10 v.
Selma Lyllys	1 v.	alle 10 v.
A. Lyytikäinen		alle 10 v.
E. Lyllys		
A. Haapia		19 v.
E. Mattila		alle 10 v.
William Lyllys	10 v.	28 v.
Mauno Mäkelä		alle 10 v.
V. Penttinen		alle 10 v.
A. Rikkilä		alle 10 v.
Arvi Mäkelä		20 v.
Oskar Kytö	15 v.	33 v.
Nestor Jäkälä		26 v.
J. Hostila		alle 10 v.
E. Haapia	1 v.	alle 10 v.
Anton Kokkonen		12 v.
Veikko Wallin	1 v.	alle 10 v.
Vilho Mattila	4 v.	16 v.
Arvi Vanonen		16 v.
Toini Kapiainen		8 v.
Armas Kapiainen		alle 10 v.
Arvi Penttinen	8 v.	12 v.
Lahja Mäkelä		4 v.
Tauno Haapio		8 v.
Leena Kapiainen		4 v.
Fedu Kinnaslampi		4 v.
Oiva Tolonen		10 v.
Lahja Kokkonen		10 v.
Erkki Lyllys		8 v.
Onni Saalasti		6 v.
Reino Kolu		2 v.
Lasse Mäkelä		10 v.
Oiva Kokkonen	2 v.	2 v.
Leena Karhu		2 v.
Raimo Vihavainen		2 v.

Kouluneuvoston jäsenet 1974-84

	<u>Pi.</u>
Oiva Kokkonen	x
Lasse Mäkelä	
Oiva Tolonen	
Leena Karhu	
Katri Kokkonen	
Leena Kapiainen	
Kyllikki Piira	
Raimo Vihavainen	
Eija Vanonen	
Erkki Rahikainen	
Onni Karhu	x
Pentti Kytö	
Erkki Kauppinen	
Viljo Lehto	Khall ed.
Hannu Ollikainen	"

OPETTAJAT

80-vuotisen historiansa aikana koulussa on toiminut 24 luokanopettajaa. Heistä pitkäaikaisimpia ovat olleet Matti Yrjö Olavi Valkama 23 v., Martta Levänen ja Artturi Rautamo molemmat 20 vuotta. Aivan ensimmäisten opettajien vaikutus on ollut varsin laaja-alaista ja merkittävää usein lyhyestä paikkakunnalla oloajasta huolimatta. Kun uusi koulu sijaitsi "aivan sydänmaalla", opettajien virikkeet olivat tervetulleita. Ne ohjasivat harrastuksia oikeaan suuntaan kuten katkelma Mikkelin Sanomista 22.11.1910 kertoo:

Edistyspyrinnöstä Halmeniemien pohjakunnalla kirjoittaa joku "Junnu" Itä-Suomen Sanomiin mm. seuraavaa.

Tämä Halmeniemien kylä on näihin viimeisiin vuosiin asti ollut enemmän unhotetussa asemassa. Sivistysriennosta ei ollut puhumista, nuoriso vietti aikansa jonninjoutavissa huvitteluissa, tansseissa, juomingeissa ja korttipeleissä. Perustettiinpa sitten noin 6 vuotta takaperin kyläämme kansakoulu, johon tuli opettajaksi nuori ja innokas mies. Hän kutsui kylän nuorison koululle koolle ja alkoi sitten puhua lainakirjaston perustamisesta. Nuoriso mieltyi opettajan ehdotukseen ja niin sitä saatiin toimeen ensimmäiset iltaamat lainakirjaston hyväksi. Iltamain pitoa jatkettiin siksi kunnes saatiin sievä oma kirjasto perustetuksi noin 4 vuotta takaperin. Työtä se kyllä kysyi, kun alussa oli homma parin henkilön, opettajan ja erään naapuripitäjästä paikkakunnalle muuttaneen nuorukaisen hallussa, mutta vähän kerrallaan kylän nuoriso heräsi ja kehittyi niin, että siitä saatiin toimihenkilöitä avuksi. Laulukööri perustettiin. Innokkaasti kulki kylän nuoriso harjoituksissa. Kylän vanhempikin väestö alkoi henkisesti herätä ja kannattaa nuorten pyrintöitä.

Kyseinen nuori innokas opettaja ei kylläkään ollut Heikki Ikonen niin kuin Mäntyharjun historia II erheellisesti mainitsee vaan Anton Hjalmar Salovaara, joka tuli koulun opettajaksi v:nna 1906. Opettajan työ, kasvattajan työ on kylväjän työtä. Sen tuloksellisuuden arviointi on aina huomispäivän tehtävä. Opettajana olo on myös oppilaana olemista, kasvattamista ja kasvamista, työtä paremman huomisen puolesta, työtä oikean ihmisyyden puolesta. Tässä tehtä-

vässä, näin uskon, ovat kaikki antaneet parhaansa.

Koulussa ovat toimineet seuraavat opettajat:

	lv.	yht.
Toivo E Soini	1904-1906	2 v.
Anton H. Salovaara	1906-1910	4 v.
Kustaa E. Anttila	1910-1911	1 v.
Heikki Ikonen	1911-1920	9 v.
Aino L. Teräsvoori	syyslk.-1916	3 kk.
Antti Arvola	syyslk.-1917	3 kk.
Tyyne M. Ihamäki	1918-1919	1 v.
Martti Vuorio	1920-1921	1 v.
Artturi Rautamo	1921-1941	20 v.
Hanna Pitkänen	kevätlk.-1941	4 kk.
Samuli Kuikka	1941-1949	8 v.
Brita Kärkkäinen	1949-1950	1 v.
Paavo E. Piekkä	1950-1951	1 v.
Kerttu Piekkä	1950-1951	1 v.
Aili Nykänen	1951-1959	8 v.
M. Y. Olavi Valkama	1951-1974	23 v.
Raija Tainio	1952-1954	2 v.
Martta Levänen	1959-1979	20 v.
Jarmo Parkkinen	1974-	
Anja Koljonen	1979-1980	1 v.
Raija Noponen	1980-1981	1 v.
Raili Salmenkivi	1981-1982	1 v.
Pirkko Kuhanen	1982-1984	2 v.
Pirkko Liisa Laakso	1984-	

Englannin opettajat: (koulujen yhteisiä opettajia)

Hilkka Kari	1969-1976	7 v.
Anneli Sivenius	1976-1978	2 v.
Risto Majaniemi	1978-1981	3 v.
Olli Järvinen	1981-	

Erityisopettaja

Seijo Karppi 1976-

Käsitöiden opettajina ovat toimineet:

Emilia Karhula 1904-1907, Matilda S. Salovaara 1907-1910, Amanda A. Anttila 1910-1911, Lahja S. Ikonen 1911-1920, Bertta Lyllys 1920-1921, Aliina Rautamo 1921-1941, Hilma A. Kuikka 1941-1949, Jouko Kärkkäinen 1949-1950, Juho Vainikka opettaja Ikosen sijaisena kaksi kertaa yht. 7 kk. vv. 1916 ja 1918, sekä Lauri Vanonen op. Valkaman virkavapauden aikana lv. 1953-54.

KOULUN TARKASTUKSET

80-vuotisen toimintansa aikana koulun tarkastuksia ovat suorittaneet seuraavat tarkastajat: K.K. Mäkinen, A.K. Brandthill, Fabian Sihvonen, A.K. Palomäki, A.S. Kilpeläinen, Jaakko Pärssinen, H.V. Luukko, Jaakko Laurila, K.A. Puro, Frans Nurmi, Risto Kuosmanen, Otto Erkkilä, A. Lehtovaara, Albin Näätänen, V.K. Oksala, J.J. Latola, Juhani Petäjä, Viktor Naumanen, Paaavo Grönholm, Raija Leppänen, Eetu Taskinen ja EinoMäkelä.

KOULUKEITTOLA TOIMINTA

Koulun alettua "Niitty-Tipakan" vuokrahuoneustossa oppilasruokailu tai paremminkin sen puute oli opettajan erityinen huolenaihe. Keskuudessamme vielä oleva mv. Martti Härmä, koulun oppilasluettelon ensimmäinen oppilas, hän on myös ainoa elossa oleva ensimmäisenä päästökirjan saanut oppilas. Mv. Härmä kertoo: "Aamiaisloman aikana klo 12-13 välillä oppilaat söivät vähäisiä eväspalasia, kellä sellaisia oli. Opettaja ruokaili Hirvelän talossa, josta hänelle oli vuokrattu kamari asunnoksi. Kaikilla koululaisilla ei ollut evästä. Koulumatkat olivat pitkiä ja ottivat voimille." Matti Härmä toteaa: "Kyllä siellä teki mieli välillä syömään."

Lämpimiä aterioita alettiin jakaa varattomille oppilaille op. Salovaaran toimesta, ensimmäisen kerran 1909-1910 vuosien vaihteessa yhteensä 39 päivänä. Antakaamme op. Salovaaran itsensä kertoa:

"Koulukeittopuuhaan sai allekirjoittaneen ryhtymään se, että useimmilla lapsilla, ei ollut mitään tai joskus ainoastaan kalaa leipää eväänä koulussa 5-6 tuntina ja lapset aivan nääntyneen näköisiä. Posket värittömät, silmät raukeat ja poikkeuksista hyvin laihoja. Näin siinä kyllin syyn, miksi he eivät jaksaneet kyllin tarkasti seurata opetusta. Ruokaa saivat ainoastaan varattomat.

Ja lapset ne loistivat oikein ilosta, kun aamiaisvälituntina he kutsuttiin käsityöhuoneeseen, jonne ruoka oli katettu höyläpenkkien päälle (pöytiä ei saatu) ruokailemaan.

Tuntuvasti virkistyneinä he koko kevään seurasivat opetusta. Mitään väsymystä kevätkertauksien aikanakaan en huomannut, joka muuten on ollut tavallista.

Ensi vuonna toivon vielä parempaa menestystä, sillä uskon, että nyt vanhemmatkin itse avustavat keittojen aikaan saamista. Siten ovat jo jotkut ilmoittaneetkin.

Sopivien ruoka-aineiden puute vaikeuttaa myöskin toimintaa. Koulumme kun on aivan sydänmaalla ja uudispaikalla, joten ei puutarhatuotteita ole voitu saada. Ehkä vuoden kuluttaua sekin asia tulee autetuksi. Olen jo vähän raivannut ahoon puutarhamaata keittiökasveja varten."

Tätä ruoka-aterioiden jakoa varattomille oppilaille jatkettiin seuraavina vuosina, useimmiten kevättalven kuukausina, senmukaan miten varoja ja keittotarpeita saatiin. Aluksi varoja saatiin Furuohjelmin, Saloheimon ja Lindholmin rahastoista. Keittolatoiminta jatkui aina vuoteen 1937 saakka. Sotavuosina 1941-44 ruokatarpeita ei saanut kuin kansanhuollon kautta aina Mikkelistä asti, tällöin keittolatoiminta oli keskeytyksissä.

Syyslukukauden lopulla 1944 koulukeittola alkoi jälleen toimia. Ruokatarvikkeista oli tuolloinkin huutava pula, niinpä oppilaiden oli viljeltävä kotonaan vihanneksia ja juurikasveja, jotka sitten tuli tuoda kouluun. Tämä oli ns. nuorten kesätalkoo toimintaa, jota ohjasi talkoojohtajaksi valittu op. Kuikka. Esimerkkinä mainittakoon syksyllä 1945 tuotavaksi määrätty: oppilasta kohti koulukeittolaan oli tuotava joko 1/4 kg sipulia tai lanttuja 2 kg tai 1 kg porkkanoita. Tämän lisäksi lukuvuosittain oppilaiden piti kerätä 5 l puolukoita tai 1/2 l keitettyjä mustikoita oppilasta kohden aina vuoteen 1947 saakka.

Koulukeittola toiminnan tullessa pakolliseksi, johtokunta teki aloitteen koulukeittolan saamiseksi koululle v. 1943. Se toimikin aluksi käsityöluokassa, sittemmin saunan pukuhuoneessa olevassa muuripadassa. Koulun muututta 2-opettajaiseksi valmistui v:nna 1955 uusi keittolarakennus, johon tuli myös asunto toista opettajaa varten.

Koulukeittoja ovat keitelleet opettajan ruova Sofie Salovaara ensimmäisenä sitten ruova Hilda Paasonen, Helvi Paasonen, Aino Karhu, Aili Vainikka, Martta Koskela, Juho Kokkonen, Martta Kokkonen, Alma Lampela, Kaisa Ahtiainen, vuodesta 1957 alkaen Maire Heikkinen sittemmin Rinne. Hän hoitaa koulun keittäjä-siivoojan tointa edelleen.

KOULUN KÄYNNISTÄ ENSIMMÄISINÄ VUOSINA

Halmeniemien kansakoulun alkaessa kaikilta oppilailta perittiin ns. sisäänkirjoitusraha 1 mk lukukaudelta. Varattomat lapset vapautettiin toisinaan tästä maksusta. He saivat myös vihkoja ilmaiseksi. Martti Härmä muistaa, että Valtolan koulussa, jota hän kävi 2 vuotta, kirjoitettiin rihvelitauluun, mutta Tiipakassa opettaja Soini antoi kirjoittamista varten paperia. Varattomien lapsille annettiin koulukirjoja lainaksi, kuten johtokunnan kokousmerkinnöistä ilmenee. Varakkaammat vanhemmat joutuivat kustantamaan lasten koulutarpeet itse. Vuodesta 1933 alkaen kaikki oppilaat saivat koulutarpeensa ilmaiseksi. Koska koulumatkat olivat pitkiä ja vaikeasti kuljettavia useinkin, joutuivat oppilaat majoittumaan koulun lähistön taloihin. Tämä aiheutti jälleen kustannuksia ja monenmoista huolta. Näitä kustannuksia pyrittiin helpottamaan erilaisten avustusten muodossa. Furuohjelmin, Saloheimon ja Lindholmin rahastot, sekä tietenkin kunnan kassa olivat tärkeimmät rahoituslähteet. Vaatetusavustukset, ns jalkineavustukset, majoitusavustukset, ravintoavustukset sekä kyyditysavustukset pyrkivät helpottamaan köyhempien lasten koulunkäyntiä. Ensimmäiset jalkineavustukset annettiin vuonna 1941. Kyyditysavustus mainitaan ensikerran vuonna 1943. Avustuksia saatiin myöhemmin myös Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisosastolta ja Vapaahuollolta. Vaatetusavustukset on myönnetty aina viime vuosiin asti.

Koulupäivät muodostuivat rankoiksi huonon ravitsemustilanteen, pitkien koulumatkojen ja 5-6 tuntia kestäneiden koulupäivien vuoksi. Päivän pituutta lisäsi vielä "järjestäjän velvollisuudet". Neljä oppilasta kerrallaan yhden viikon ajan joutuivat huolehtimaan koulutalon lämmityksestä. Johtokunta hankki kyllä halot, se helpotti urakkaa. Mv. Härmä kertoo: "Se oli kova työ. Opettaja Soini kävi Hirvelästä ahkeraan katsomassa, etteivät oppilaat polta koulutaltoa." Tämän puuhan lisäksi lalaistiin välillä lattioita. Oppilaat saivat huolehtia koulun lämmityksestä ja lakaisusta aina vuoteen 1939 asti. Tarkastajan kirjelmän johdosta kunnanvaltuuston päätöksellä palkattiin kouluille erityinen vahtimestari tätä tointa hoitamaan.

Vuoden 1939 alusta lukien epämääräisen ajan tätä hoiti Eino Kaurio, 1946-48 Tilda Tarkiainen, 1948 Martta Kokkonen.

Kouluun tultiin yleensä 9 vuotiaina, jolloin päästökirjan sai 13 vuoden iässä. Koulunsa päättäneille pidettiin jatkokursseja alkaen vuodesta 1913-14.

Tytöt joutuivat hankkimaan käsityötarvikkeensa itse, mutta pojat saivat käsityöläutansa ilmaiseksi. Tämä eriarvoisuus huomioitiin avustusten suuruudessa. Pojat kävivät käsitöissä Pekkalan talossa. Ensimmäiset koulun tulleet tytöt olivat jo sen verran varttuneita, "että sulhasta ne ettivät", totesi Martti Härmä.

KOULUHUONEISTON MUU KÄYTTÖ

Vuonna 1906 koulun luovuttamisen vaalihuoneistoksi ei katsottu olevan ristiriidassa asetusten kanssa. Se tehtiin kuitenkin hiukan empien. Siitä pitäen kunnalliset- ja valtiolliset vaalit on suoritettu koulun tiloissa. Samassa kokouksessa op. Salovaaran ehdotuksesta johtokunta luovutti kouluhuoneiston iltamien pitopaikaksi. Tällä tavoin alettiin hankkia varoja Halmeniemelle perustettavan lainakirjaston hyväksi. Iltamat pidettiin 25 joulukuuta 1906. Tämän hankkeen takana oli Halmeniemien sekakööri, joka luovutti iltamista saamansa puhtaan tuoton 36,25 suomen markkaa lainakirjaston pohjarahaksi. Laulukööri sai harjoitella koululla edelleenkin, kunhan sivulliset pysyvät harjoituksen aikana koulun ulkopuolella. Johtokunnan evästyksen mukaan harmooniin saivat koskea ainoastaan ne, jotka halusivat sen soitossa opastusta. Voimisteluseura sai harjoitella koulun käsityöluokassa, mutta nyt ensin vaan toukokuun loppuun, niinkuin johtokunnan sanamuoto vuodelta 1913 kuuluu. Raittiusseura, raittiusyhdistys Säde järjesti myös iltamia vuonna 1913. Heille asetettavat ehdot olivat: oma lamppu-öljy, sekä koulun pesu iltamien jälkeen. Saman vuoden joulukuussa raittiusseura sai harjoitella koululla lauluja, mutta öljy oli edelleen ostettava itse. Jo mainittu raittiusyhdistys Säde sai luvan pitää kesäjuhlaansa koululla joko ulkona tai sisällä vuonna 1914. Koulu luovutettiin myös Halmeniemien nuorisoseuran järjestämiin kokouksiin ja iltamiin. Tanssi oli johtokunnan mielestä koululla pidettävissä juhlissa kielletty huvitus. Tähän tanssin kieltoon on ilmeisesti liittynyt muita kielteisiä ilmiöitä, koskapa johtokunnan miehet ottivat asiaan kantaa oikein pitäjän laajuisesti. Vuonna 1914 4.3. päivätysssä pykälässä päätettiin pyytää kunnanvaltuustoa kieltämään koko Mäntyharjun pitäjässä nurkkatanssien pitäminen. Myöhempiä vuosina koulu on ollut myös seurakunnallisten tilaisuuksien pitopaikkana. Mäntyharjun kansalaisopisto on niinkään perustamisestaan saakka ollut koulutilojen jatkuva käyttäjä. Koululla on pidetty myös päiväkerhotoimintaa esikouluikäisille srk:n toimesta.

Voimistelu- ja urheiluseura Mäntyharjun Kisa anoi johtokunnalta 1951 lupaa saada sijoittaa kiertopalkinto koululle. Tämä sen vuoksi, että se eniten innostaisi kylämme nousevaa nuorisoa terveen ja raittiin urheiluhengen vaalimisessa. Tähän anomukseen suostuttiin. Tänä päivänä koulun seinällä oleva Kisan palkintokaappi kertoo Halmeniemeläisen nuorison saavutuksista kilpailukentillä.

KOULUN VAIHEITA

- V. 1904- Suomenkielinen ylempi kansakoulu pojille ja tytöille. Syyslukukauden alussa pidettiin 4-5 viikkoa ns. pienten lasten koulua. Vuonna 1912 alkaen toimeenpantiin koulunsa päättäneille ja koulua käymättömille nuorille jatkokurssit. Kurssit toimivat koululla keskiviikko- ja sunnuntai-ilta-päivisin käsittäen kaikkiaan 100 tuntia.
- V. 1935- Supistettu kansakoulu. Vanhemmat ja johtokunta vastustivat tuolloin koulun muuttumista varsinaiseksi kansakouluksi, jossa toimii 2-opettajaa. Pienten lasten koulu olisi ympärivuotisenä muodostunut liian raskaaksi 7-8 vuotiaille. Oppilasmäärien katsottiin myös puoltavan supistetun, 1-opettajaisen koulun perustamista.
- V. 1950- 2-opettajainen kansakoulu, jatkokursseja Valkealan kansanopistossa v. 1953-57
- V. 1969- Alkoi englannin opetus. Opetukseen osallistui 2:nä tuntina viikossa Halmeniemien koulusta 15 oppilasta, Valtolasta 9 ja Vanoselta 9 oppilasta.
- V. 1974- Elokuun 1 pnä lakkautettiin Halmeniemien kansakoulu ja samalla päivämäärällä perustettiin Halmeniemien peruskoulun ala-aste.

OPPILAAT

Koulussa on lukuvuosittain ollut seuraavat oppilasmäärät:

1904-1905	poikia	9	tyttöjä	20	= 29
1905-1906	"	8	"	19	= 27
1906-1907	"	8	"	16	= 24
1907-1908	"	11	"	15	= 26
1908-1909	"	10	"	16	= 26
1909-1910	"	9	"	14	= 23
1910-1911	"	10	"	12	= 22
1911-1912	"	6	"	17	= 23
1912-1913	"	7	"	17	= 24
1913-1914	"	10	"	15	= 25
1914-1915	"	8	"	12	= 20
1915-1916	"	9	"	12	= 21
1916-1917	"	8	"	15	= 23
1917-1918	"	10	"	15	= 25
1918-1919	"	8	"	16	= 24
1919-1920	"	13	"	23	= 36
1920-1921	"	18	"	22	= 40
1921-1922	"	22	"	19	= 41
1922-1923	"	24	"	18	= 42
1923-1924	"	19	"	18	= 37
1924-1925	"	14	"	18	= 32
1925-1926	"	15	"	20	= 35
1926-1927	"	16	"	19	= 35
1927-1928	"	16	"	22	= 38
1928-1929	"	18	"	20	= 38
1929-1930	"	19	"	26	= 45
1930-1931	"	15	"	21	= 36
1931-1932	"	13	"	17	= 30
1932-1933	"	12	"	18	= 30
1933-1934	"	14	"	13	= 27
1934-1935	"	26	"	28	= 54
1935-1936	"	26	"	18	= 44
1936-1937	"	22	"	27	= 49
1937-1938	"	23	"	26	= 49
1938-1939	"	25	"	25	= 50
1939-1940	"	27	"	26	= 53
1940-1941	"	31	"	21	= 52
1941-1942	"	36	"	24	= 60
1942-1943	"	31	"	17	= 48
1943-1944	"	32	"	22	= 54
1944-1945	"	32	"	27	= 59
1945-1946	"	27	"	27	= 54
1946-1947	"	33	"	23	= 56
1947-1948	"	33	"	22	= 55
1948-1949	"	29	"	22	= 51
1949-1950	"	37	"	26	= 63
1950-1951	"	30	"	25	= 55
1951-1952	"	32	"	24	= 56
1952-1953	"	24	"	19	= 43
1953-1954	"	22	"	23	= 45
1954-1955	"	26	"	26	= 52

1955-1956	poikia	27	tyttöjä	26	= 53
1956-1957	"	28	"	33	= 61
1957-1958	"	28	"	33	= 61
1958-1959	"	31	"	32	= 63
1959-1960	"	26	"	31	= 57
1960-1961	"	29	"	23	= 52
1961-1962	"	27	"	17	= 44
1962-1963	"	23	"	20	= 43
1963-1964	"	22	"	15	= 37
1964-1965	"	32	"	20	= 52
1965-1966	"	31	"	25	= 56
1966-1967	"	27	"	23	= 50
1967-1968	"	28	"	24	= 52
1968-1969	"	19	"	23	= 42
1969-1970	"	15	"	17	= 32
1970-1971	"	13	"	16	= 29
1971-1972	"	18	"	23	= 41
1972-1973	"	13	"	23	= 36
1973-1974	"	11	"	23	= 34
1974-1975	"	12	"	25	= 37
1975-1976	"	14	"	25	= 39
1976-1977	"	12	"	22	= 34
1977-1978	"	14	"	16	= 30
1978-1979	"	16	"	13	= 29
1979-1980	"	14	"	9	= 23
1980-1981	"	12	"	9	= 21
1981-1982	"	10	"	9	= 19
1982-1983	"	10	"	11	= 21
1983-1984	"	11	"	9	= 20
1984-1985	"	7	"	8	= 15

HALMENIEMEN KANSAKOULUN OPPIAINEET JA VIIKKOTUNTIMÄÄRÄT vv.1904-1906

Aineet	Tunteja viikossa	
	Vuosisastot	
	I-II	III-IV
Uskonto	5	{5
-Kristinoppi	-	{1
Äidinkieli	yht. 10	yht. 6
-Kieliooppi	{1	{1
-Kirjoitus	{5	{3
-Lukeminen	{4	{2
Maantiede	2	1
Historia	-	2
Laskento	4	3
-Mittausoppi	-	1
Luonnontiede	-	1
Piirustus	2	2
Voimistelu	1	1
Laulu	2	2
Käsityöt	4	4
Yht.	30	30

Kuusipäiväinen kouluviikko

PERUSKOULUN ALA-ASTEEN TUNTIJAKO

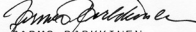
OPPIAINEET JA NIIDEN TUNTIJAKO 5-PÄIVÄISESSÄ TYÖJAKSOSSA

Yhteiset aineet	1	2	3	4	5	6
Uskonto	2	2	2	2	1	1
Äidinkieli	8	8	5	5	5	5
1. opp. vieras kieli	-	-	2	2	2	2
Historia, yht. kuntaoppi	-	-	-	-	2	2
Kansalaistaito	-	-	{1	{1	{1	{1
Oppilaanohjaus	-	-				
Ympäristöoppi	3	2	{4	{4	{4	{4
Matematiikka	3	4				
Luonn.hist./						
Maantieto	-	-	3	3	3	3
Liikunta	{3	{3	3	3	3	3
Musiikki			{3	{3	{3	{3
Kuvaamataito	1	1				
Käsityö	1	1	2	2	2	2
Yht.	21	21	25	25	26	26

LOPPUSANAT

Tämä lyhyt esitys Halmeniemien koulun vaiheista on hajanainen ja puuttellinen. Siihen on vaikuttanut monta seikkaa. Ensinnä materiaalin niukkuuden tähden on ollut vaikea muodostaa selvää käsitystä joistakin asioista, toisaalta materiaalin runsaus on vaikeuttanut valintaa. Esitys ei ole tasapuolinen, jotkut asiat joista olisi voinut kirjoittaa enemmän on kuitattu muutamalla sanalla. Olen ottanut mukaan joitakin palasia sellaisenaan, koska ne vaikkakin välähdyksen omaisesti valottavat vuosikymmenien takaista elämää ja silloin esiintyneitä epäkohtia ja vaikeuksia. Joidenkin katkelmien tarkoituksena on ollut hiukan keventää muutoin niin luettelomaista esitystä.

Mäntyharjussa 21.10.1984

JARMO PARKKINEN

LÄHTEET

- Halmeniemien koulun arkisto
- Mäntyharjun Halmeniemien kansakoulu 1904-1954
- Mäntyharjun historia II
- Mikkelin Sanomat 22.11.1910